
Hierdie studie vorm deel van die *Projek Akademiese Prestasievoorspelling* van die Departement Empiriese Opvoedkunde en is deur 'n groter toekenning van die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing finansieel ondersteun. Die menings wat in hierdie studie uitgespreek is of gevolgtrekkings waartoe geraak is, is dié van die skrywer en moet nie beskou word as 'n weergawe van die menings of gevolgtrekkings van ðf die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing ðf die Departement Empiriese Opvoedkunde van die Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys nie.

- * Die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing vir die finansiering van sekere uitgawes in verband met die uitvoer van die eksperimente.
- * Die Rekensentrum van die Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys vir die rekenaarfasiliteite wat beskikbaar gestel is.
- * Die personeel van die Ferdinand Postma-biblioteek vir hulle flinke diens.
- * 'n Besondere woord van dank aan my eggenoot, Johannes en kinders, J. P., Eugene en Jan Viljoen vir hulle hulp en vele opofferings.

My nederige dank aan God vir die krag en genade ontvang om hierdie studie te kon voltooi.

ANETTE MEINTJES

Potchefstroom
November 1981

D A N K B E T U I G I N G

Hiermee 'n woord van besondere dank aan die volgende persone en instansies:

- * My geagte studieleier, prof. dr. J. J. de Wet vir sy leiding, inspirasie, hulpvaardigheid en vormende kritiek.
- * Mnrr. G. J. van der Westhuizen vir sy belangstelling, wenke en taalversorging van die verhandeling.
- * Dr. J. L. de K. Monteith vir sy kommentaar, belangstelling en aanmoediging as kollega.
- * Mnrr. M. M. Malan vir sy hulp by die skryf van die program van leerinhoude vir die kombinasies-en-permutasieseksperiment.
- * Mev. P. S. Jacobs vir die keurige tikwerk.
- * Prof. dr. H. S. Steyn vir sy raad en leiding in verband met die statistiese verwerking van die gegewens.
- * Mev. A. M. Pretorius vir haar hulp met die rekenaarprogramme wat gebruik is.
- * Mev. C. A. Malan vir die taalversorging van die "summary".

DIE INVLOED VAN VÓORKENNIS OP DIE VERSTAAN
VAN LEERINHOUD

ingedien deur

ANETTE MEINTJES B.A., Honns.-B.A., B.Ed.

Verhandeling voorgelê ter gedeeltelike voldoening
aan die vereistes vir die graad

MAGISTER EDUCATIONIS

in die

DEPARTEMENT EMPIRIESE OPVOEKUNDE
FAKULTEIT OPVOEKUNDE

van die

POTCHEFSTROOMSE UNIVERSITEIT
VIR CHRISTELIKE HOËR ONDERWYS

Studieleier : Prof. dr. J. J. de Wet

POTCHEFSTROOM
November 1981

I N H O U D S O P G A W E

HOOFSTUK 1

DOEL EN METODE VAN ONDERSOEK	1
------------------------------	---

1.1 DOEL EN MOTIVERING	1
1.2 METODE VAN ONDERSOEK	3

HOOFSTUK 2

WAT IS VERSTAAN?	5
------------------	---

2.1 INLEIDING	5
2.2 VERSKILLENDÉ DEFINISIES OF OMSKRYWINGS VAN VERSTAAN	6
2.3 SAMEVATTING VAN DEFINISIES	12
2.4 DIE VERBAND TUSSEN VERSTAAN EN LEER	13
2.5 DIE VERBAND TUSSEN VERSTAAN EN BETEKENIS	16
2.6 DIE VERBAND TUSSEN VERSTAAN EN INSIG	20
2.7 VERSTAAN EN BEGRIP	22
2.8 VERSKILLENDÉ VORME VAN VERSTAAN	23
2.8.1 Inleiding	23
2.8.2 Letterlike verstaan	24
2.8.3 Afgeleide verstaan	27
2.8.4 Leesverstaan (leesbegrip)	28
2.8.5 Luisterverstaan	35
2.9 SAMEVATTING	47

HOOFSTUK 3

VERSTAAN EN INLIGTINGVERWERKING	50
3.1 INLEIDING	50
3.2 OMSKRYWING VAN INLIGTINGVERWERKING	51
3.3 VLAKE VAN INLIGTINGVERWERKING	55
3.4 AANDAG GEE EN VERSTAAN	59
3.5 VERWERKING VAN INLIGTING EN VERSTAAN	61
3.6 DENKHANDELINGE	62
3.7 KODERING AS DENKHANDELING	64
3.8 INFERENCE	68
3.9 INLIGTINGVERWERKINGSMODELLE VIR REKENAARS	71
3.10 SAMEVATTING	72

HOOFSTUK 4

DIE GEHEUE EN VERSTAAN	75
4.1 INLEIDING	75
4.2 DIE STRUKTUUR VAN DIE GEHEUE	76
4.3 DIE SENSORIESE GEHEUE EN VERSTAAN	79
4.4 DIE KORTTERMYNGEHEUE EN VERSTAAN	82
4.5 DIE LANGTERMYNGEHEUE	85
4.5.1 Die berging van inligting in die langtermyngeheue	85
4.5.2 Die episodiese geheue	87
4.5.3 Die semantiese geheue	89
4.5.4 Verband tussen die episodiese en semantiese geheue	90
4.5.5 Die rol van die langtermyngeheue by verstaan	91
4.6 BEPERKTE OMVANG VAN DIE PROSES-SEERDER	92
4.7 WAAR EN HOE VIND VERSTAAN IN DIE GEHEUE PLAAS?	95
4.8 SAMEVATTING	98

HOOFSTUK 5

VOORKENNIS EN ONDERRIG	101
5.1 INLEIDING	101
5.2 DIE KUMULATIEWE LEERTEORIE VAN R. M. GAGNÉ	102
5.2.1 Inleiding	102
5.2.2 Basiese model vir leer en geheue	103
5.2.3 Vorme van leer	105
5.2.3.1 Inleiding	105
5.2.3.2 Verbale inligting	106
5.2.3.3 Intellektuele vaardighede	107
5.2.3.3.1 Inleiding	107
5.2.3.3.2 Diskriminasieleer	107
5.2.3.3.3 Begripsleer	107
5.2.3.3.4 Leer van reëls	108
5.2.3.3.5 Probleemoplossing	108
5.2.3.4 Kognitiewe strategieë	109
5.2.3.5 Leer van houdings	110
5.2.3.6 Motoriese vaardighede	111
5.2.4 Oordrag van leerresultate	111
5.2.5 Implikasies van die rol van voor- kennis in Gagné se leerteorie vir die onderrigsituasie	113
5.3 DIE LEER VAN SINVOLLE VERBALE LEERINHOUD VOLGENS D. P. AUSUBEL	114
5.3.1 Inleiding	114
5.3.2 Die kognitiewe struktuur	115
5.3.3 Subsumering	116
5.3.4 Betekenis en sinvolle leer	117
5.3.5 Vorme van sinvolle leer	119
5.3.5.1 Voorstellingsleer	119
5.3.5.2 Stellingsleer	119
5.3.5.3 Begripsleer	120
5.3.6 Sinvolle leer en die leer van sin- volle leerinhoud	121

5.3.7	Oordrag	121
5.3.8	Implikasies van die rol van voorkennis by die leer van sinvolle verbale leerinhoud	122
5.4	DIE KOGNITIEWE LEERTEORIE VAN J. S. BRUNER	124
5.4.1	Inleiding	124
5.4.2	Klassifikasie	125
5.4.3	Koderingsisteem	126
5.4.4	Verskillende voorstellingswyses	128
5.4.4.1	<i>Inleiding</i>	128
5.4.4.2	<i>Enaktiewe voorstelling</i>	128
5.4.4.3	<i>Ikoniese voorstelling</i>	129
5.4.4.4	<i>Simboliese voorstelling</i>	129
5.4.5	Bruner se leerteorie	130
5.4.6	Oordrag	132
5.4.7	Implikasies van die rol van voor-kennis	133
5.5	DIE KOGNITIEWE ONTWIKKELINGSTEORIE VAN J. PIAGET	134
5.5.1	Inleiding	134
5.5.2	Piaget se siening van intelligensie	136
5.5.3	Organisasie	137
5.5.4	Aanpassing	137
5.5.4.1	<i>Inleiding</i>	137
5.5.4.2	<i>Assimilasie</i>	138
5.5.4.3	<i>Akkommodasie</i>	139
5.5.4.4	<i>Die verband tussen assimilasie en akkommodasie</i>	139
5.5.5	Die kognitiewe ontwikkelingstadia	140
5.5.6	Implikasies van die rol van voor-kennis vir die onderrigsituasie	143
5.6	DIE SKOOLLEERTEORIE VAN B. S. BLOOM	145
5.6.1	Inleiding	145
5.6.2	Bemeesterig van leerinhoud	145
5.6.3	Huidige situasie in die skole	146
5.6.4	Bloom se teorie oor skoolleer	147

5.6.4.1	<i>Inleiding</i>	147
5.6.4.2	<i>Die leertaak</i>	149
5.6.4.3	<i>Kognitiewe intreegedrag</i>	150
5.6.4.4	<i>Afiekstiewe intreekenmerke</i>	151
5.6.4.5	<i>Kwaliteit van onderrig</i>	151
5.6.5	Implikasies van die rol van voor-kennis vir die onderrigsituasie	152
5.7	SAMEVATTING	154
 HOOFSTUK 6		
 TAAL, VOORKENNIS EN VERSTAAN		157
6.1	INLEIDING	157
6.2	DIE VERSTAAN VAN TAAL	158
6.2.1	<i>Inleiding</i>	158
6.2.2	<i>Die ontwikkeling van verstaan van taal</i>	159
6.2.3	<i>Die rol van voorkennis by die verstaan van taal</i>	159
6.2.4	<i>Verby die gegewe inligting</i>	161
6.2.5	<i>Eksperimentele werk</i>	163
6.2.6	<i>Samevatting</i>	165
6.3	VERSTAAN EN DIE SEMANTIESE KOMPO-NENT VAN TAAL	167
6.4	DIE VERSTAAN VAN WOORDE	170
6.4.1	<i>Inleiding</i>	170
6.4.2	<i>Die aanleer van woord- en begrips-betekenisse</i>	171
6.4.3	<i>Herkenning van woorde en die kon-struksie van betekenis</i>	172
6.4.4	<i>Die verstaan van 'n woord volgens die inligtingverwerkingsmodel</i>	174
6.4.5	<i>Die verstaan van woorde in sinne</i>	175
6.4.6	<i>Samevatting</i>	175

6.5	DIE VERSTAAN VAN 'N SIN	176
6.5.1	Die betekenis van die sin is meer as die betekenis van die woorde waaruit die sin bestaan	176
6.5.2	Die verwerking van inligting om 'n sin te verstaan	177
6.5.3	Voorkennis en die verstaan van 'n sin	178
6.5.4	Die konteks van 'n sin	179
6.5.5	Samevatting	180
6.6	DIE VERSTAAN VAN 'N PARAGRAAF	181
6.6.1	Die funksie van sinne in 'n paragraaf	181
6.6.2	Die sentrale gedagte in 'n paragraaf	182
6.6.3	Die inligtingverwerkingsmodel vir die verstaan van 'n paragraaf	182
6.6.4	Voorkennis en die verstaan van paragrawe	183
6.7	SAMEVATTING	184
6.8	DIE INVLOED VAN VOORKENNIS OP DIE VERSTAAN VAN LEERINHOUD, 'N SAMEVATTING	187

HOOFSTUK 7

	EKSPERIMENTELE ONDERSOEK	192
7.1	DOEL VAN DIE ONDERSOEK	192
7.2	HIPOTESES	192
7.3	OORSIG OOR DIE EKSPERIMENTE	194
7.4	EKSPERIMENTELE ONTWERP	195
7.5	KEUSE VAN PROEFPERSONE	196
7.5.1	Grondtal 5-eksperiment	196
7.5.2	Kombinasies-en-permutasiese eksperiment	197
7.6	KEUSE VAN LEERINHOUDE EN METODE VAN ONDERRIG	197
7.6.1	Inleiding	197

7.6.2	Grondtal 5-eksperiment	198
7.6.3	Kombinasies-en-permutasieseeksperiment	198
7.6.4	Metode van onderrig	199
7.7	LOODSEKSPERIMENTE	201
7.7.1	Grondtal 5-eksperiment	201
7.7.1.1	<i>Eerste loodsekspperiment</i>	201
7.7.1.2	<i>Tweede loodsekspperiment</i>	202
7.7.2	Kombinasies-en-permutasieseeksperiment	203
7.7.2.1	<i>Eerste loodsekspperiment</i>	203
7.7.2.2	<i>Tweede loodsekspperiment</i>	204
7.8	DIE VERLOOP VAN DIE EKSPERIMENTE	206
7.8.1	Grondtal 5-eksperiment	206
7.8.2	Kombinasies-en-permutasieseeksperiment	211
7.9	VOORKENNIS- EN TOEPASSINGSTOESETSE WAT IN DIE EKSPERIMENT GEBRUIK IS	215
7.9.1	Grondtal 5-eksperiment	215
7.9.1.1	<i>Voorkennistoets</i>	215
7.9.1.2	<i>Toepassingstoets</i>	215
7.9.2	Kombinasies-en-permutasieseeksperiment	216
7.9.2.1	<i>Voorkennistoets</i>	216
7.9.2.2	<i>Toepassingstoets</i>	217
7.10	ENKELE OPMERKINGS OOR DIE EKSPERIMENT	217
7.11	KEUSE VAN STATISTIEK	219
7.12	SAMEVATTING	222

HOOFSTUK 8

EKSPERIMENTELE RESULTATE	223
8.1 INLEIDING	223
8.2 VARIANSIEANALISE VAN DIE RESULTATE WAT IN DIE KOMBINASIES-EN-PERMUTASIESEKSPEKIMENT VERKRY IS	224
8.3 INTERPRETASIE VAN DIE RESULTATE VAN DIE VARIANSIEANALISE UITGEVOER MET DIE GEGEWENS WAT IN DIE KOMBINASIES-EN-PERMUTASIESEKSPEKIMENT VERKRY IS	227
8.3.1 Hipotese 1	227
8.3.2 Hipotese 2	227
8.3.3 Hipotese 3	228
8.3.4 Hipotese 4	228
8.3.5 Hipotese 5	229
8.3.6 Hipotese 6	229
8.4 VARIANSIEANALISE VAN DIE RESULTATE WAT IN DIE GRONDTAL 5-EKSPERIMENT VERKRY IS	230
8.5 INTERPRETASIE VAN DIE RESULTATE VAN DIE VARIANSIEANALISE UITGEVOER MET DIE GEGEWENS WAT IN DIE GRONDTAL 5-EKSPERIMENT VERKRY IS	233
8.5.1 Hipotese 1	233
8.5.2 Hipotese 2	233
8.5.3 Hipotese 3	234
8.5.4 Hipotese 4	234
8.5.5 Hipotese 5	235
8.5.6 Hipotese 6	235
8.6 MEERVOUDIGE LINEËRE REGRESSIEANALISE VAN DIE RESULTATE WAT IN DIE KOMBINASIES-EN-PERMUTASIESEKSPEKIMENT VERKRY IS	236
8.7 INTERPRETASIE VAN DIE RESULTATE VAN DIE MEERVOUDIGE LINEËRE REGRESSIEANALISE UITGEVOER MET DIE GEGEWENS WAT IN DIE KOMBINASIES-EN-PERMUTASIESEKSPEKIMENT VERKRY IS	240

8.7.1	Hipotese 7	240
8.7.2	Hipotese 8	240
8.7.3	Hipotese 9	241
8.7.4	Hipotese 10	241
8.8	MEERVOUDIGE LINEËRE REGRESSIEANALISE VAN DIE RESULTATE WAT IN DIE GROND TAL 5-EKSPERIMENT VERKRY IS	242
8.9	INTERPRETASIE VAN DIE RESULTATE VAN DIE MEERVOUDIGE LINEËRE REGRESSIEANALISE UITGEVOER MET DIE GEGEWENS WAT IN DIE GROND TAL 5-EKSPERIMENT VERKRY IS	246
8.9.1	Hipotese 7	246
8.9.2	Hipotese 8	246
8.9.3	Hipotese 9	247
8.9.4	Hipotese 10	247
8.10	SAMEVATTING VAN DIE RESULTATE VAN DIE KOMBINASIES-EN-PERMUTASIES- EN GROND TAL 5-EKSPERIMENTE	248
8.10.1	Die invloed van die vlak van voorkeur op die verstaan van leerinhoud	248
8.10.2	Die invloed van die aanbiedingstempo van leerinhoude op die verstaan daarvan	250
8.10.3	Interaksie tussen die vlak van voorkeur en die aanbiedingstempo van leerinhoud	251
8.10.4	Voorbehoude by die interpretasie van die resultate	252
8.10.5	Die relatiewe bydraes van die onafhanklike veranderlikes tot die afhanklike veranderlikes	252
HOOFSTUK 9		
GEVOLGTREKKINGS EN SAMEVATTING		254
9.1	INLEIDING	254
9.2	GEVOLGTREKKINGS	255

9.2.1	Gevolgtrekkings ten opsigte van die invloed van die voorkennisvlak van leerlinge op die verstaan van leerinhoude	255
9.2.2	Gevolgtrekkings ten opsigte van die invloed van die aanbiedingstempo van leerinhoude op die verstaan daarvan	257
9.3	SAMEVATTING	259
9.3.1	Doel van die ondersoek	259
9.3.2	Oorsig van die literatuurstudie	259
9.3.3	Metode van eksperimentele ondersoek	263
	Fase 1	264
	Fase 2	264
9.3.4	Eksperimentele veranderlikes en statistiese tegnieke wat gebruik is	264
9.3.5	Hipoteses	265
9.3.6	Resultate	266
9.4	IMPLIKASIES EN AANBEVELINGS	267
9.5	TOEKOMSTIGE NAVORSINGSMOONTLIKHEDE	270
9.6	GEBREKE VAN DIE ONDERSOEK	270
9.7	SLOTOPMERKING	271
	SUMMARY	272
	LITERATUURLYS	279
	BYLAES	290

LYS VAN TABELLE

7.1	Ontwerp van die twee eksperimente: 'n 3x2-faktoriale ontwerp	196
7.2	Aantal proefpersonne in verskillende standerds en groepe	197
7.3	Opsomming en chronologiese verloop van die grondtal 5-eksperiment	210
7.4	Opsomming en chronologiese verloop van die kombinasies-en-permutasieseksperiment	214
8.1	Gemiddeldes en standaardafwykings van die prestasies in die toepassingstoets (kombinasies-en-permutasieseksperiment)	225
8.2	Gemiddeldes en standaardafwykings van die selfrapportprestasies (kombinasies-en-permutasieseksperiment)	225
8.3	Resultate van die variansieanalise van die toepassingstoetsprestasies (kombinasies-en-permutasieseksperiment)	226
8.4	Resultate van die variansieanalise van die selfrapportprestasies (kombinasies-en-permutasieseksperiment)	226
8.5	Gemiddeldes en standaardafwykings van die prestasies in die toepassingstoets: grondtal 5-eksperiment (getransformeerde gegewens)	231
8.6	Gemiddeldes en standaardafwykings van die selfrapportprestasies (grondtal 5-eksperiment	231
8.7	Resultate van die variansieanalise van die prestasies in die toepassingstoets: grondtal 5-eksperiment (getransformeerde gegewens)	232

(xi)

8.8	Resultate van die variansieanalise van die selfrapportprestasies (Grondtal 5-eksperiment)	232
8.9	Gemiddelde prestasies in die voorkennistoets (kombinasies-en-permutasieseksperiment)	238
8.10	Korrelasiekoëffisiënte van al die veranderlikes in die kombinasies-en-permutasieseksperiment	238
8.11	Afname in R^2 weens die wegneem van sekere onafhanklike veranderlikes; kriterium-veranderlike: prestasie in die toepassingstoets (kombinasies-en-permutasieseksperiment)	239
8.12	Afname in R^2 weens die wegneem van sekere onafhanklike veranderlikes; kriterium-veranderlike: selfrapport (kombinasies-en-permutasieseksperiment)	239
8.13	Gemiddelde prestasies in die voorkennistotoets (grondtal 5-eksperiment)	243
8.14	Korrelasiekoëffisiënte van al die veranderlikes in die grondtal 5-eksperiment	244
8.15	Afname in R^2 weens die wegneem van sekere onafhanklike veranderlikes; kriterium-veranderlike: prestasie in die toepassingstoets (grondtal 5-eksperiment)	245
8.16	Afname in R^2 weens die wegneem van sekere onafhanklike veranderlikes; kriterium-veranderlike: selfrapport (grondtal 5-eksperiment)	245
8.17	Bydraes tot R^2 van die onafhanklike veranderlikes tot die afhanklike veranderlikes	253

LYS VAN FIGURE

3.1	'n Inligtingverwerkingsmodel van die mens se kognitiewe sisteem	52
4.1	'n Skematiese voorstelling van die geheue	76
5.1	Skematiese voorstelling van Gagné se model vir leer en geheue	105

LYS VAN BYLAES

A	Voorbeeld van voorkennisleerinhoud, grondtal 5-eksperiment	290
B	Voorbeeld van toepassingsleerinhoud, grondtal 5-eksperiment	292
C	Voorbeeld van voorkennisleerinhoud, kombinasies-en-permutasieseeksperiment	294
D	Voorbeeld van toepassingsleerinhoud, kombinasies-en-permutasieseeksperiment	295
E	Oefenblad vir voorkennisleerinhoud, grondtal 5-eksperiment	297
F	Vulleraktiwiteit	298
G	Voorkennistoets, grondtal 5-eksperiment	299
H	Toepassingstoets, grondtal 5-eksperiment	300
I	Voorkennistoets, kombinasies-en-permutasieseeksperiment	302
J	Toepassingstoets, kombinasies-en-permutasieseeksperiment	306
K	Instruksies aan proefleier, kombinasies-en-permutasieseeksperiment	308
L	Instruksies aan proefleier, grondtal 5-eksperiment	309